

'worden wie je bent'
VRIJESCHOOLPAROOL

Tweede jaargang nummer negen

De Karakterschets

Waarom schrijven we aan het slot van het schooljaar een karakterschets voor iedere leerling uit onze klas? Het is duidelijk dat we het kind in zijn ontwikkeling willen spiegelen. We bewonderen wat er goed is gegaan, belichten ook waar nog aandacht naar uit moet gaan, bekritisieren wellicht wat niet door de beugel kan.

Het is Steiner geweest die erop wees dat je voor een karakterschets een beeld gebruikt, en niet een abstract betoog opstelt. We voelen dat als leraar allemaal wel aan, maar wat is de werking van een beeld?

In zijn cyclus 'Antroposofie voor jonge mensen' (die hij hield in oktober 1922 te Stuttgart) merkt Steiner in de elfde voordracht op, en die woorden zijn ook te lezen als een raadgeving voor iedere vrijeschoolleraar die zich waagt aan het schrijven van een karakterschets:

Want wat betekent het om een ander te beleven? Een ander mens kun je niet beleven met dode begrippen. Je kunt een ander mens begrijpen als je tegenover hem staat en tot beleven brengt wat jou innerlijk treft. Daar is echter innerlijke activiteit voor nodig. Maar er wordt gewoon veel te weinig innerlijke kracht en activiteit, te weinig kern, te weinig individualiteit ontwikkeld, zodat de mensen uit angst om zichzelf te verliezen de ander liever niet willen ervaren. En zo lopen ze langs elkaar heen. Daar moet een gezonde opvoeding van de jeugd de mensen voor bewaren. Die moet de mensen weer op hun voeten neerzetten en ze zo opvoeden dat ze weer hun hartslag voelen als ze over iets nadenken, en er niet enkel iets voor hun weten aan hebben.

Wie een zinvolle karakterschets schrijft, spreekt geen oordeel uit, maar reikt een beeld aan. Het opgroeiende kind kan een beeld begrijpen als een wilsimpuls om zijn leven te veranderen.

Ieder schooljaar opnieuw staat de klassenleraar voor deze uitdaging!

In het vorige schooljaar, net met mijn 7^e klas in Roermond begonnen, wilde ik beelden gebruiken voor dieren om iedere leerling te karakteriseren. Van dieren weet ik hoegenaamd niets, maar in een eerste opzet noteerde ik intuïtief het dier dat me te binnenschoot, als ik de leerling probeerde voor me te zien, noteerde daarna wat ik via wikipedia over het diergedrag te weten was gekomen, keek vervolgens naar de ontwikkelingsvraag van het kind en ging aan de slag.

Voor Wouter (een gefingeerde naam), een geboren leider, diende zich direct de leeuw aan. Hij is een jongen die gepest werd op de (reguliere) basisschool, en in de 7^e klas menig medeleerling zelf is gaan plagen en pesten.

De opdracht luidde: hoe vermijd ik als leraar het vellen van een oordeel, ondanks het gevoel van afkeuring dat hij regelmatig in mij opriep, en lukt het me om door middel van een beeld zijn wil aan te spreken, zodat zijn gedrag stap voor stap veranderen gaat?

De karakterschets voor Wouter luidde zo:

Wouter,

In het dierenbos ging op die vroege ochtend iedereen op weg naar de grote eik. Het was Pinksteren en traditiegetrouw hield Koning leeuw zijn hofdag. Temidden van zijn hovelingen sprak hij dan recht. De nieuwsgierigheid was groter dan ooit. De muis smiespelde de olifant in het oor: 'Weet jij waarom Koning leeuw zelf het onderwerp van gesprek is geworden?' Een mus kwetterde brutaal: 'Hij staat toch altijd in het middelpunt van de belangstelling!' De slang schoof zwijgend voort, terwijl de muis

volgde een angstige stilte. De kater knikte van ja, maar andere dieren staarden verlegen naar het gras. Je kon de wind horen ruisen.

Ondertussen schoof Koning leeuw wat onrustig tegen de stam van de zware eik, die hij als rugleuning gebruikte. De kring van dieren sloot zich om hem heen. Wijd opende

Koning leeuw zijn muil en na zijn gebrul was het plots volmaakt stil in het bos.

Zelf nam hij toen het woord. 'Als welp,' zo begon hij zijn toespraak, 'ben ik ernstig tekort gedaan, door een muilkorf die men mij liet dragen.' Enkele dieren knikten begripvol. 'Nu ben ik jullie leider, zijn jullie tevreden?'

'Men zegt,' piepte de muis, 'dat u uw nagels misbruikt. Met uw klauwen haalt u soms onverwacht uit.' De beer vulde aan: 'Als u aanvalt bent u niet te stuiten. U laat ons dan schrikken en de pijn van de wonden die u slaat is groot. Onder ons allen.'

Koning leeuw loerde rond. Het leek wel alsof zijn kop nu vol met struikgewas zat. Wie durfde nog te spreken? De panter verzamelde al zijn moed: 'U heeft die klauwen niet nodig om dreigend uw kracht te tonen. Toch doet u dat dagelijks. Waarom?' Hij keek zijn koning vorsend aan en vervolgde: 'U bent een geboren leider. Waar bent u bang voor? Waarom gebruikt u uw kracht niet om ons te verdedigen?' De bij bromde: 'Waarom laat u uw nagels niet vijlen? Dan is elk gevaar geweken!' De nachtegaal jubelde verheugd en er kwam luide bijval.

Zo verstreek de ochtend. Koning leeuw luisterde aandachtig. Hij sloot de hofdag af met een dankwoord waarop hij zei: 'Ik laat mijn nagels niet afvijlen. Door niemand. Maar ik beloof jullie dat ik mijn scherpe klauwen niet meer ga gebruiken om jullie angst in te boezemen. Ik trek zelf mijn nagels in!'

Opgelucht keerden de dieren weer huiswaarts. Koning leeuw likte zijn klauwen. Zou het hem lukken, tot de volgende Hofdag, een jaar later, een waardig Koning te zijn en geen tirannieke trekken meer te tonen?

Nadat het getuigschrift van elke leerling op de laatste lesdag werd voorgelezen, brak de zomervakantie aan. Bas kwam die middag teleurgesteld thuis. Kwaad vertelde hij zijn moeder dat de meester alleen maar slechte dingen over hem had geschreven. Iets met zijn nagels gebruiken ofzo, om anderen pijn te doen. Belachelijk! Zijn moeder liet hem uitrazen, las toen met hem samen nog eens de tekst, wees hem op de positieve aspecten

en probeerde ook Bas te laten begrijpen wat dat betekende: de ander pijn doen. Herkende hij dat?

In die zomer herlas hij uit zichzelf zo nu en dan de karakterschets en toen de zomervakantie afliep en het nieuwe schooljaar aanbrak, zei Wouter kordaat maar in alle rust tegen zijn moeder: 'Mam, ik ga dit nieuwe schooljaar mijn nagels niet meer gebruiken.'

Nu we aan het einde van de 8^e klas zijn gekomen, blijkt dat deze uitspraak van Wouter is uitgekomen. Het pesten is drastisch afgenomen, leraren herkennen hem soms niet meer, zo positief is hij geworden in de omgang met anderen – leraren en leerlingen. Veel heeft daartoe bijgedragen: het geduld van zijn ouders en alle leraren, de kinderbespreking in het college met zijn ouders erbij, de inzichten van onze antroposofische arts Anne Balliel, die hem aanraade euritmie te gaan doen, maar wellicht heeft ook de karakterschets ertoe bijgedragen dat Wouter tot in zijn wil is aangesproken.

Dat is de heilende kracht van het beeld, dat de wil wekt, waar een hard oordeel diezelfde wil verlamt.

Marcel Seelen

Essay

Is Dornach de plek waar onderwijsmensen zich treffen voor een dialoog over pedagogiek?

Samen met drie collega's kreeg ik de kans om een week in Dornach naar een grote internationale conferentie te gaan met als thema: "Transitions in Childhood, from birth to 14 years." Ik had al een paar keer een symposium - georganiseerd door een vrije school in Amsterdam - meegemaakt en was nieuwsgierig naar deze internationale entourage.

De opzet was professioneel en groots. Samen met drie collega's meldde ik me aan via de website van het Goetheanum met opgaaf van onze voorkeur workshops. We kozen diverse workshops waarin we vanuit een antroposofische blik zouden nadenken over de ontwikkeling van kinderen tot 14 jaar.

In een grote hal op de benedenverdieping van het indrukwekkende Goetheanum werden we verwelkomd. We kregen een tas en schrijfspullen met de plattegrond van het gebouw en werden verwezen naar de borden waarop de indeling van de groepen stond voor de workshops.

Zelf wilde ik die week meer horen over hoe de vrije school pedagogiek een ander antwoord biedt dan het reguliere onderwijs in de opvoeding en het leerproces van pubers. Hoe kun je als docent vanuit de vrije school pedagogiek omgaan met groepsprocessen en moeilijk gedrag in de klas? Hoe kun je het leerproces van iedere leerling waarborgen in klassen met niet homogene groepen? Hoe interfereert culturele achtergrond met deze pedagogiek?

Helaas bleek er weinig animo te zijn voor de workshops die ik had gekozen en gingen deze dan ook niet door. Mijn voorkeur ging uit naar workshops toegespitst op de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van mijn leerlingen en niet zo zeer de ontwikkeling van hele jonge kinderen.

Op het Goetheanum heb ik interessante gesprekken gehad met mensen van allerlei nationaliteiten die werken met peuters, kleuters en basisschoolkinderen. Voor mij is het veel concreter geworden waarom het goed is voor kinderen om te leren met handen en hoofd. Ook voor kinderen in de brugklas kan beweging en ritme een antwoord zijn op het concentratiegebrek van sommige leerlingen.

'worden wie je bent'

vrijeschool roermond

De cursusleidster heeft een aantal oefeningen die bedoeld waren voor peuterjuffen omgezet naar oefeningen voor leerlingen van klas 7 en klas 8. In deze workshop kwam ik er achter dat mijn coördinatie en motoriek onderontwikkeld is en hoewel ik de meerwaarde van de oefeningen zie, blijft de rentabiliteit van deze oefeningen beperkt in mijn lessen. Helaas heb ik niet kunnen sparren met vrije school bovenbouwdocenten over hoe om te gaan met ordeproblemen die ontstaan in lessen naar aanleiding van het zelf minder vaardig zijn nog of het verkeerd inschatten van de geschiktheid van een oefening. Is een oefening te kinderachtig voor een klas? Hoe flexibel blijf je als docent in een les als je iets doet wat niet in je natuurlijke kracht ligt, maar iets is waar je hard op geoefend hebt?

Andere workshops of lezingen waren vaak erg theoretisch. Een aantal oud-gezanten van de antroposofische leer sprak vol overtuiging en vanuit een blind geloof over de ontwikkeling van kinderen. Hun wereldbeeld en hun werkelijkheid was voor mij zo onherkenbaar dat ik moeilijk tot een dialoog te kwam. Er ontstond voor mij een grijs gebied - tussen een fundamentalistisch idealisme en narcistische egotripperij in - waarin een aantal lectoren zich beweegt. Redekunst is een mooi iets, maar de integriteit van de spreker moet volledig gewaarborgd zijn om als je sektevorming en indoctrinatie wil uitsluiten. Nathalya verwees in haar column al naar het ongeloof waarmee zij en ik gekeken hebben naar de vele pennende cursisten tijdens lezingen en workshops.

Interessante gesprekken ontstonden tijdens de maaltijden of koffiepauzes. De balans tussen tijd investeren in je werk en thuis was vaker gespreksonderwerp. Het goed invullen van een klassenleraarschap

- ook in de onderbouw van vrije scholen - vraagt een hele grote tijdsinvestering. Is het haalbaar om deze taak in te vullen binnen je werktijd? Hoe doe je dat? Hoe ga je om met verwachtingen van ouders die andere of eerdere klassenleraren schepten? Voor sommige klassenleraren was het klassenleraarschap meer een levensstijl. Ik sprak een Duitse vrouw die bijna pensioengerechtigd is en alsnog zich volledig inwerkt in het klassenleraarschap. Vorig jaar haalde ze haar diploma aan een instelling voor vrije school pedagogiek. Ze startte vorig schooljaar met kleuters in klas 1 en ze groeit samen met haar groep door naar klas 8. Vol passie legde ze uit hoe ze bijna altijd hiermee bezig is. Tot laat in de avonduren werkt ze aan het vormgeven van de periodes, leest ze zich in en reflecteert ze op haar lesdag om er weer lering uit te trekken voor de dag van morgen. Onduidelijk bleef hoe haar partner hier tegenaan keek. Voor deze mevrouw was een bijdrage leveren aan goed onderwijs haar iedere tijdsinvestering waard. Ook sprak ik een klassenleraar die heel duidelijk de tijd die hij investeert afbakt en daarom afziet van bijvoorbeeld huisbezoeken die bij een klassenleraarschap horen. De vragen: "Hoe bereikbaar moet je zijn als klassenleraar?" en "Hoe bereikbaar wil je zijn als klassenleraar?" voerden tot lange gesprekken.

Uiteindelijk kan ik zeggen dat mijn verblijf in Dornach heeft geleid tot veel vragen. De voorbije maanden zijn een proces van zoeken en vinden geweest. De studiereis naar Dornach is vooral aanleiding geweest om grondig in gesprek met mezelf te gaan. Het was verrijkend om een week in zo'n internationaal gezelschap te zijn. Bewuster en overtuigder over hoe ik mijn lessen wil invullen en over hoe ik in de klas wil staan, sluit ik dit schooljaar af!

'worden wie je bent'

vrijeschool roermond

AGENDA

Juli

vrijdag 17 juli

Afsluiting schooljaar en ontvangst portfolio,
9u tot uiterlijk 11u

Augustus

donderdag 27 augustus

Studiedag leraren

Maandag 31 augustus

Schoolopening en rooster ophalen, start
om 8.30u, einde uiterlijk tot 12u

Dinsdag 1 september

Kennismakingsactiviteit, start om 8.30u,
einde uiterlijk tot 12u

Woensdag 2 september

Start lessen om 8.30u

MEDEDELINGEN

Klassenleraar klas 7A

Twee weken geleden heeft Samira te kennen gegeven volgend jaar toch niet het klassenleraarschap op zich te nemen van klas 7A. Afgelopen week hebben we een geweldige nieuwe docent kunnen aannemen die het klassenleraarschap voor deze klas op zich zal nemen. Lino Storm is gepokt en gemazeld binnen het Vrijeschoolonderwijs en klaar om volgend jaar vol enthousiasme te starten. We zijn ontzettend gelukkig met onze nieuwe collega en wensen Lino een prachtige start met zijn nieuwe klas.

Heemkunde

Voor klas 7 en 8 is het vanaf komend schooljaar verplicht om oude laarzen of schoenen op school neer te zetten voor heemkunde. We zorgen voor een speciale plek voor dit schoeisel.

Colofon

Vrijeschoolparool tweede jaargang nummer

Indien u een vorige editie van het Vrijeschoolparool wilt ontvangen of kopij wilt inleveren voor een volgende editie, stuurt u een bericht naar: sombjn02@soml.nl

Contact klassenleraar en contactouders

Als ouder kunt u met lesgerelateerde en pedagogische vragen direct de klassenleraar mailen of bellen.

Elke klas heeft drie contactouders, zij ondersteunen het werk van de klassenleraar.

Klas 7a

Klassenleraren
Hesther van Gelderen | sombhg05@soml.nl

Contactouders
Astrid van den Elzen | Christel Lutgens |
Jacqueline Muermans

Klas 7b

Klassenleraar
Julian Nelissen | sombjn02@soml.nl | 06 – 10
57 13 61

Contactouders
Annelies Egberink | Simone Niessen | Esther
Kauffman

Klas 8

Klassenleraar
Marcel Seelen | sombms13@soml.nl | 06- 10
78 25 60

Contactouders
Cynthia Uijens | Eddy Maas | Mariska Smulder